

Zákon

ze dne2006

o životním a existenčním minimu a o změně zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

Zákon o životním a existenčním minimu

§ 1

Předmět úpravy

(1) Tento zákon stanoví životní minimum jako minimální hranici peněžních příjmů (dále jen „příjem“) fyzických osob (dále jen „osoba“) k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb a existenční minimum jako minimální hranici příjmů osob, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití.

(2) Tento zákon dále upravuje způsob posouzení, zda příjmy osob dosahují částek životního minima nebo existenčního minima.

(3) Životní minimum ani existenční minimum nezahrnuje nezbytné náklady na bydlení; poskytování pomoci k zajištění úhrady nezbytných nákladů na bydlení stanoví zvláštní právní předpisy¹⁾.

§ 2

Životní minimum jednotlivce

Částka životního minima jednotlivce činí měsíčně 3 126 Kč. Za jednotlivce se pro účely tohoto zákona považuje osoba, která není společně posuzována s jinými osobami uvedenými v § 4.

Životní minimum společně posuzovaných osob

§ 3

(1) Pokud je osoba pro účely tohoto zákona posuzována společně s jinými osobami (§ 4), jsou částky životního minima odstupňovány podle pořadí osob. Pořadí posuzovaných osob se stanoví tak, že se nejdříve posuzují osoby, které nejsou nezaopatřenými dětmi, a poté osoby, které jsou nezaopatřenými dětmi. V rámci každé z těchto skupin posuzovaných osob se pořadí stanoví podle věku od nejstarší po nejmladší osobu. Věkem osoby rozhodným pro stanovení částek životního minima je věk, kterého osoba dosáhne v kalendářním měsíci, za který je životní minimum zjišťováno.

(2) Částka životního minima osoby, která je posuzována jako první v pořadí, činí měsíčně 2 880 Kč.

¹⁾ Zákon č. .../2005 Sb., o pomoci v hmotné nouzi.
Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

(3) Částka životního minima osoby, která je posuzována jako druhá nebo další v pořadí, činí měsíčně

- a) 2 600 Kč u osoby od 15 let věku, která není nezaopatřeným dítětem,
- b) 2 250 Kč u nezaopatřeného dítěte od 15 do 26 let věku,
- c) 1 960 Kč u nezaopatřeného dítěte od 6 do 15 let věku,
- d) 1 600 Kč u nezaopatřeného dítěte do 6 let věku.

(4) Životní minimum osob, které se pro účely tohoto zákona posuzují společně, se stanoví jako úhrn částek životního minima všech těchto osob.

(5) Nezaopatřenost dítěte se pro účely tohoto zákona posuzuje podle zákona o státní sociální podpoře²⁾.

§ 4

(1) Společně se pro účely tohoto zákona, není-li dále stanoveno jinak, posuzují

- a) rodiče a nezletilé nezaopatřené děti,
- b) manželé,
- c) rodiče a
 - 1. nezletilé děti, které nejsou nezaopatřené,
 - 2. zletilé děti,pokud tyto děti společně s rodiči užívají byt a nejsou společně posuzovány s jinými osobami podle písmene b) nebo d),
- d) jiné osoby, které společně užívají byt, s výjimkou osob, které písemně prohlásí, že spolu trvale nežijí a společně neuhrazují náklady na své potřeby³⁾.

(2) Bytem se pro účely tohoto zákona rozumí soubor místností, popřípadě jednotlivá místnost, který podle rozhodnutí stavebního úřadu svým stavebně technickým uspořádáním a vybavením splňuje požadavky na trvalé bydlení.

(3) Pokud bylo nezletilé nezaopatřené dítě svěřeno do péče jednoho z rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu, neposuzuje se společně s druhým rodičem, nestanoví-li tento zákon jinak. V případě svěřeni dítěte do společné nebo střídavé péče rodičů se dítě posuzuje společně s tím rodičem, se kterým má být posuzováno podle souhlasného prohlášení rodičů. Rodiče mohou měnit toto prohlášení nejdříve po uplynutí kalendářního měsíce. Společně s nezaopatřeným dítětem se posuzuje pro účely tohoto zákona vždy rodič, který prohlašuje pro účely zvláštního právního předpisu⁴⁾, že spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby³⁾.

(4) Za rodiče se pro účely tohoto zákona považuje též osoba, které bylo nezletilé nezaopatřené dítě svěřeno do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu; v tomto případě není dítě posuzováno společně se svým rodičem. Za rozhodnutí příslušného orgánu o svěřeni dítěte do péče nahrazující péči rodičů se pro účely tohoto zákona považuje

- a) rozhodnutí soudu o svěřeni dítěte do výchovy jiné osoby než rodiče⁵⁾,
- b) rozhodnutí soudu o osvojení dítěte⁶⁾,

²⁾ § 11 až 16 zákona č. 117/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

³⁾ § 115 občanského zákoníku.

⁴⁾ Například § 35c zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona č. 669/2004 Sb.

⁵⁾ § 45 zákona o rodině.

⁶⁾ § 63 a 74 zákona o rodině.

- c) rozhodnutí orgánu vykonávajícího sociálně-právní ochranu dětí o péči budoucího osvojitele o dítě nejméně po dobu 3 měsíců před rozhodnutím soudu o osvojení⁷⁾,
- d) rozhodnutí soudu o ustanovení osoby poručníkem⁸⁾,
- e) rozhodnutí soudu o svěřeni dítěte do pěstounské péče podle zvláštního právního předpisu⁹⁾,
- f) rozhodnutí orgánu vykonávajícího sociálně-právní ochranu dětí o dočasném svěřeni dítěte do péče osoby, která má zájem stát se pěstounem, podle zvláštního právního předpisu¹⁰⁾,
- g) rozhodnutí soudu o předběžném opatření o péči o dítě¹¹⁾.

(5) Nezaopatřené dítě se neposuzuje společně s rodiči, pokud je na základě rozhodnutí příslušného orgánu v plném přímém zaopatření ústavu (zařízení) pro péči o děti nebo mládež. Za plné přímé zaopatření se považuje zaopatření v ústavu (zařízení) pro péči o děti nebo mládež, poskytuje-li tento ústav (zařízení) dětem stravování, ubytování a ošacení.

(6) Pokud společně užívají byt osoby, které lze společně posuzovat v rámci dvou nebo více okruhů společně posuzovaných osob, má přednost společné posuzování rodičů a nezaopatřených dětí; v ostatních případech se okruh společně posuzovaných osob stanoví podle jejich souhlasného prohlášení. Osamělý rodič společně užívající byt se svými rodiči se však posuzuje i s dítětem společně s rodiči. U více generační rodiny, která trvale užívá byt, se rodina starobního důchodce posuzuje samostatně.

(7) Společně posuzovanými osobami podle odstavce 1 jsou i osoby, které se přechodně, z důvodů soustavné přípravy na budoucí povolání, zdravotních nebo pracovních, jakož i z důvodu dlouhodobého výkonu dobrovolnické služby, zdržují mimo byt, který užívají k bydlení.

(8) Osoba, která je ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, se v kalendářním měsíci nepovažuje za osobu společně posuzovanou, pokud tato skutečnost trvala po celý kalendářní měsíc; to neplatí, jde-li o společné posuzování matek s dětmi, které mají ve své osobní péči v době výkonu vazby nebo trestu odnětí svobody.

§ 5

Existenční minimum

(1) Částka existenčního minima osoby činí měsíčně 2 020 Kč.

(2) Existenční minimum nelze použít u nezaopatřeného dítěte, u poživatele starobního důchodu, u osoby plně invalidní a u osoby starší 65 let.

Posuzování příjmů

§ 6

(1) Pro posouzení toho, zda příjem osoby dosahuje částky životního minima nebo existenčního minima, se porovnává úhrn jejích započitatelných příjmů s částkou životního minima nebo existenčního minima. Pokud jsou však osoby posuzovány podle tohoto zákona společně, porovnává se úhrn započitatelných příjmů všech společně posuzovaných osob s úhrnem částek životního minima posuzovaných osob.

⁷⁾ § 69 zákona o rodině.

⁸⁾ § 78 zákona o rodině.

⁹⁾ § 45a zákona o rodině.

¹⁰⁾ § 45b odst. 2 zákona o rodině.

¹¹⁾ § 45 zákona o rodině.

§ 76a občanského soudního řádu.

(2) Nestanoví-li zvláštní právní předpisy jinak, zjišťují se příjmy posuzovaných osob vyplacené v kalendářním měsíci, který předchází kalendářnímu měsíci, v němž se posuzuje, zda příjmy osob dosahují částek životního minima nebo existenčního minima.

§ 7

(1) Za započitatelné příjmy se pro účely tohoto zákona považují

- a) příjmy ze závislé činnosti uvedené v zákoně o daních z příjmů¹²⁾,
- b) funkční požitky uvedené v zákoně o daních z příjmů¹³⁾,
- c) příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti uvedené v zákoně o daních z příjmů¹⁴⁾,
- d) příjmy z kapitálového majetku uvedené v zákoně o daních z příjmů¹⁵⁾, pokud nejde o plnění ze zákonného pojištění,
- e) příjmy z pronájmu uvedené v zákoně o daních z příjmů¹⁶⁾,
- f) ostatní příjmy uvedené v zákoně o daních z příjmů, při kterých dochází ke zvýšení majetku¹⁷⁾,

a to po odpočtu výdajů vynaložených na jejich dosažení, zajištění a udržení, po odpočtu daně z příjmů a pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného na všeobecné zdravotní pojištění, pokud nebyly pojistné a příspěvek zahrnuty do těchto výdajů; příjmy z podnikání jsou však u osoby, která je poplatníkem daně z příjmů stanovené paušální částkou podle zákona o daních z příjmů¹⁸⁾ předpokládané příjmy, a výdaji vynaloženými na jejich dosažení, zajištění a udržení jsou předpokládané výdaje, na jejichž základě byla stanovena daň paušální částkou.

(2) Za započitatelné příjmy se pro účely tohoto zákona dále považují

- a) dávky nemocenského pojištění (péče) a důchodového pojištění,
- b) podpora v nezaměstnanosti a podpora při rekvalifikaci¹⁹⁾,
- c) plnění z pojištění pro případ dožití určitého věku,
- d) výživné a příspěvek na výživu rozvedeného manžela a neprovdané matce,
- e) dávky státní sociální podpory, s výjimkou příspěvku na bydlení a jednorázových dávek,
- f) příspěvek na živobytí¹⁾,

¹²⁾ § 6 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁾ § 6 odst. 10 zákona č. 586/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁾ § 7 odst. 1 a 2 zákona č. 586/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁾ § 8 odst. 1 písm. a) až e) a písm. g) a h) zákona č. 586/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁾ § 9 odst. 1 a 7 zákona č. 586/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷⁾ § 10 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸⁾ § 7a zákona č. 586/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹⁾ Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

- g) mzdové nároky vyplacené úřadem práce podle zákona o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně některých zákonů²⁰⁾,
- h) příjmy, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob a jsou od této daně osvobozeny²¹⁾, s výjimkou
1. příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků osvobozených od daně z příjmů fyzických osob²²⁾, kromě příjmu uvedeného v písmenu i),
 2. příjmů z prodeje nemovitostí a z odstupného za uvolnění bytu použitých k úhradě nákladů na uspokojení bytové potřeby,
 3. přijaté náhrady škody, náhrady nemajetkové újmy, plnění z pojištění majetku, plnění z pojištění odpovědnosti za škody a finančních prostředků na odstranění následků živelní pohromy,
 4. peněžní pomoci obětem trestné činnosti,
 5. sociální výpomoci poskytované zaměstnavatelem,
 6. podpory a příspěvků z prostředků nadací a občanských sdružení,
 7. stipendií,
 8. odměn vyplacených dárčům za odběr krve a jiných biologických materiálů z lidského organismu,
 9. náhrad (příspěvků) pobytových výloh poskytovaných orgány Evropské unie zaměstnancům (národním expertům) vyslaným k působení do institucí Evropské unie,
 10. příjmu plynoucího ve formě daňového bonusu,
- a to ve výši po odpočtu výdajů vynaložených na jejich dosažení, zajištění a udržení, které se pro tento účel stanoví obdobně jako takové výdaje pro určení základu daně podle zákona o daních z příjmů²³⁾,
- i) zvláštní příplatek poskytovaný v cizí měně příslušníkům ozbrojených sil a bezpečnostních sborů podle zvláštního právního předpisu²⁴⁾, a to ve výši po odpočtu výdajů vynaložených na jejich dosažení, zajištění a udržení, které se pro tento účel stanoví obdobně jako takové výdaje pro určení základu daně podle zákona o daních z příjmů²³⁾,
- j) další opakující se nebo pravidelné příjmy.

(3) Za příjem se považují též příjmy ze zahraničí obdobné příjmům uvedeným v odstavcích 1 a 2 v částce, v jaké byly vyplaceny, popřípadě po odpočtu výdajů, daní, pojistného a příspěvku uvedených v odstavcích 1 a 2.

(4) Je-li příjem uvedený v odstavcích 1 a 2 vyplácen v cizí měně, přepočte se na českou měnu podle příslušného kursu vyhlášeného Českou národní bankou platného k prvnímu dni období, za které se zjišťuje příjem, není-li dále stanoveno jinak. Pro přepočet měn, u nichž Česká národní banka nevyhlašuje příslušný kurs, se použije kurs této měny obvykle používaný bankami v České republice k prvnímu dni období, za které se zjišťuje příjem. Je-li příjem vyplacený v cizí měně předmětem daně z příjmů podle zákona o daních z příjmů,

²⁰⁾ Zákon č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 436/2004 Sb.

²¹⁾ § 4 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

²²⁾ § 6 odst. 9 zákona č. 586/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

²³⁾ § 5 zákona č. 586/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

²⁴⁾ § 11 odst. 3 zákona č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, ve znění pozdějších předpisů.

přepočte se na českou měnu způsobem platným pro účely daně z příjmů, a to v případech, kdy je obdobím, za něž se příjem zjišťuje, kalendářní rok.

(5) Za příjem se nepovažuje příspěvek na péči²⁵⁾, část sociálního příplatku a příspěvku na úhradu potřeb dítěte náležející ze zdravotních důvodů²⁶⁾, dávky sociální péče poskytované vzhledem ke zdravotnímu stavu²⁷⁾ a zvláštní příspěvek k důchodu podle zvláštních právních předpisů²⁸⁾.

§ 8

Způsob zápočtu příjmů z podnikání nebo z jiné samostatné výdělečné činnosti

(1) Za započitatelný příjem za kalendářní měsíc se u osoby, která má nebo měla příjmy uvedené v § 7 odst. 1 písm. c), považuje

- a) částka odpovídající měsíčnímu průměru těchto příjmů za období uvedené v daňovém priznání za předchozí zdaňovací období zahrnující kalendářní měsíce, v nichž byla alespoň po část měsíce vykonávána činnost, z níž měla osoba příjmy uvedené v § 7 odst. 1 písm. c),
- b) částka odpovídající jedné dvanáctině příjmů poplatníka daně z příjmů fyzických osob stanovené paušální částkou podle zákona o daních z příjmů¹⁸⁾, není-li dále stanoveno jinak.

(2) Za započitatelný příjem osoby uvedené v odstavci 1 se však považuje nejméně částka ve výši 50 % měsíční průměrné mzdy v národním hospodářství za předchozí kalendářní rok s tím, že tato částka se zaokrouhluje na celé stokoruny dolů a vyhláší ji Ministerstvo práce a sociálních věcí na základě údajů Českého statistického úřadu sdělením uveřejněným ve Sbírce zákonů. Tato částka se považuje za minimální příjem osoby uvedené v odstavci 1 vždy od 1. července roku, v němž došlo k vyhlášení průměrné mzdy v národním hospodářství za předchozí kalendářní rok, do 30. června následujícího kalendářního roku. Částka uvedená ve větě první se nepoužije, jde-li o osobu vykonávající výdělečnou činnost, která se považuje podle zákona o důchodovém pojištění za vedlejší samostatnou výdělečnou činnost²⁹⁾, nebo o osobu, jejíž činnost se nepovažuje podle zákona o důchodovém pojištění za činnost osoby samostatně výdělečně činné proto, že tuto činnost nevykonává soustavně³⁰⁾.

(3) U osoby samostatně výdělečně činné, která nemá příjem ze samostatné výdělečné činnosti, ale nepřerušila výkon této činnosti, se za příjem považuje částka uvedená v odstavci 2; to neplatí, jde-li o osobu vykonávající činnost, která se považuje podle zákona o důchodovém pojištění za vedlejší samostatnou výdělečnou činnost²⁹⁾ nebo o osobu, jejíž činnost se nepovažuje podle zákona o důchodovém pojištění za činnost osoby samostatně výdělečně činné proto, že tuto činnost nevykonává soustavně³⁰⁾.

²⁵⁾ § 11 zákona č. /2006 Sb., o sociálních službách.

²⁶⁾ § 22 odst. 1 a § 37 odst. 3 zákona č. 117/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

²⁷⁾ Vyhláška č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon ČNR o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

²⁸⁾ Část první hlava druhá zákona č. 357/2005 Sb., o ocenění účastníků národního boje za vznik a osvobození Československa a některých pozůstalých po nich, o zvláštním příspěvku k důchodu některým osobám, o jednorázové peněžní částce některým účastníkům národního boje za osvobození v letech 1939 až 1945 a o změně některých zákonů.

²⁹⁾ § 9 odst. 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

³⁰⁾ § 9 odst. 3 písm. d) a f) zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

(4) U osoby, která má příjmy uvedené v § 7 odst. 1 písm. c) a ještě za předchozí zdaňovací období nepodala přiznání k dani z příjmů a která není poplatníkem daně z příjmů stanovené paušální částkou, se vychází z těchto příjmů za zdaňovací období předcházející takovému období, nejméně však z poloviny částky uvedené v odstavci 2.

§ 9

Zvýšení částek životního a existenčního minima

(1) Částky životního minima stanovené v § 2 a § 3 odst. 2 a 3 a částku existenčního minima stanovenou v § 5 odst. 1 vláda zvyšuje nařízením v pravidelném termínu od 1. ledna, a to podle skutečného růstu nákladů na výživu a na ostatní základní osobní potřeby vyjádřeného růstem příslušného indexu spotřebitelských cen za domácnosti celkem (dále jen „příslušný index spotřebitelských cen“) ve stanoveném rozhodném období za podmínky, že příslušný index spotřebitelských cen vzroste od počátku rozhodného období alespoň o 5 %.

(2) Vláda může nařízením částky životního minima stanovené v § 2 a § 3 odst. 2 a 3 a částku existenčního minima stanovenou v § 5 odst. 1 zvýšit též v mimořádném termínu.

(3) Rozhodné období podle odstavce 1 se určuje tak, že prvním měsícem tohoto období je kalendářní měsíc následující po posledním měsíci předchozího rozhodného období při posledním zvýšení částek životního minima a existenčního minima a posledním měsícem rozhodného období pro zvýšení částek životního minima a existenčního minima v pravidelném termínu je září kalendářního roku, který předchází kalendářnímu roku, ve kterém dojde ke zvýšení částek životního minima a existenčního minima; v případě, kdy došlo ke zvýšení životního minima a existenčního minima v mimořádném termínu, je prvním měsícem tohoto období kalendářní měsíc následující po posledním měsíci zohledněném mimořádným zvýšením.

(4) Růst příslušného indexu spotřebitelských cen se zjišťuje z údajů Českého statistického úřadu.

§ 10

Přechodné ustanovení

Pro účely prvního zvýšení částek životního minima a existenčního minima podle tohoto zákona je prvním měsícem rozhodného období říjen 2006.

§ 11

Zrušovací ustanovení

Zrušuje se:

1. Zákon č. 463/1991 Sb., o životním minimu.
2. Nařízení vlády č. 245/1994 Sb., kterým se zvyšují částky životního minima a dávky pěstounské péče.
3. Nařízení vlády č. 281/1995 Sb., kterým se zvyšují částky životního minima.
4. Nařízení vlády č. 219/1996 Sb., kterým se zvyšují částky životního minima.

5. Nařízení vlády č. 123/1997 Sb., kterým se zvyšují částky životního minima.
6. Nařízení vlády č. 42/1998 Sb., kterým se zvyšují částky životního minima.
7. Nařízení vlády č. 56/2000 Sb., kterým se zvyšují částky životního minima.
8. Nařízení vlády č. 333/2001 Sb., kterým se zvyšují částky životního minima.
9. Nařízení vlády č. 664/2004 Sb., kterým se zvyšují částky životního minima.
10. Nařízení vlády č. 505/2005 Sb., o zvýšení částek životního minima.

ČÁST DRUHÁ

Změna zákona o státní sociální podpoře

§ 12

V § 32 odstavec 1 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění zákona č. 237/2004 Sb., zní:

„(1) Výše rodičovského příspěvku za kalendářní měsíc se rovná výši 40 % průměrné mzdy v nepodnikatelské sféře na základě zveřejněných údajů Českého statistického úřadu.“

ČÁST TŘETÍ

ÚČINNOST

§ 13

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2007.